

Aktualizace metodického doporučení MPSV č. 1/2009 k postupu obecních úřadů obcí s rozšířenou působností při poskytování sociálně-právní ochrany nezletilým cizincům bez doprovodu

1. VYMEZENÍ POJMU, SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVA

Nezletilý cizinec bez doprovodu = cizinec mladší 18 let odloučený od svých rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu. I v případě pochybností o věku cizince je nutné (do prokázání opaku) vycházet z presumpce, že jde o osobu mladší 18 let.

Legislativa, která upravuje tuto problematiku:

Zákon č.359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Zákon č.326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

Zákon č.325/1999 Sb., o azylu

Zákon č.273/2008 Sb., o Policii ČR

Související:

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

2. DOPORUČENÉ ZÁSADY POSTUPU

Vždy je třeba v první řadě provést:

- posouzení individuální situace dítěte
- určení o jakou situaci se jedná:
 - A.) Žadatelé o mezinárodní ochranu
 - B.) Ostatní nezletilí cizinci bez doprovodu (ti co nepožádali o mezinárodní ochranu)
 - C.) Děti-cizinci žijící v rámci komunity

Na základě oznámení o zjištěné, příp. zadržení nezletilé osoby bez doprovodu (nebo její zanechání matkou ve zdravotnickém zařízení), zajistí obecní úřad obce s rozšířenou působností ve spolupráci s příslušným obecním úřadem nezbytná opatření k ochraně nezletilého cizince bez doprovodu.

Jde-li o dítě-cizince, které v České republice žádá o mezinárodní ochranu (azyl, doplňkovou ochranu), obecní úřad obce s rozšířenou působností informuje Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „UMPOD“) s výslovným upozorněním, že jde

o žadatele o mezinárodní ochranu. **Zastupitelský úřad**, jehož je nezletilý příslušníkem, **se v takovém případě neinformuje** (může hrozit nebezpečí ze strany příslušníků země, odkud žadatel utíká).

Jde-li o dítě-cizince, které v ČR nežádá o mezinárodní ochranu a lze předpokládat, že tato není v jeho nejlepším zájmu, **informuje** obecní úřad obce s rozšířenou působností UMPOD a **zastupitelský úřad státu**, jehož je nezletilý příslušníkem.

A.) Žadatelé o mezinárodní ochranu

Policie ČR má povinnost, informovat nezletilého cizince bez doprovodu, o možnosti požádat o mezinárodní ochranu v jazyce, v němž je nezletilý cizinec schopen se dorozumět. OSPOD by se měl vždy přesvědčit, že nezletilý byl o možnosti požádat o mezinárodní ochranu náležitě poučen.

Pokud nezletilý cizinec učiní **prohlášení o úmyslu požádat o mezinárodní ochranu dětí**, je mu vydáno osvědčení o prohlášení o mezinárodní ochraně. Od této doby mu též **vzniká zdravotní pojištění** (§ 7 odst. 1 písm. p) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění). Možnost učinit prohlášení o úmyslu požádat o mezinárodní ochranu zaniká uplynutím 7 dnů ode dne, kdy byl o této možnosti policií informován. Žádost o mezinárodní ochranu je oprávněn podat pouze cizinec, který učinil prohlášení o mezinárodní ochraně, přičemž Ministerstvo vnitra bez zbytečného odkladu cizince k podání žádosti písemně vyzve a určí místo a lhůtu podání žádosti.

Pokud nezletilý cizinec bez doprovodu požádá o mezinárodní ochranu, je umístěn do přijímacího střediska (Praha-Ruzyně, Zastávka u Brna, kde existuje oddělená zóna pro tzv. „zranitelné žadatele“). OSPOD v takovém případě zprostředkovává (pomáhá zprostředkovávat) umístění dítěte v azylovém zařízení – přijímacím středisku. Po ukončení úkonů dle § 46 odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (identifikační úkony, lékařské vyšetření, vydání průkazu žadatele o mezinárodní ochranu) se nezletilý umísťuje na základě rozhodnutí soudu do školského zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo do péče osoby označené v rozhodnutí soudu (§ 81 odst. 2 zákona o azylu).

Ověření věku, lékařská vyšetření:

Existují-li důvodné pochybnosti o udávaném věku nezletilého cizince bez doprovodu, provede se **lékařské vyšetření za účelem ověření věku – rentgen skeletu ruky** (zápěstí), které je možné provést na běžném pracovišti radiodiagnostiky. Validní odečet RTG snímku skeletu ruky však mohou provádět pouze náležitě technicky a odborně vybavená pracoviště, jako je antropologická laboratoř Fakultní nemocnice v Praze-Motole na základě doporučení lékaře při vstupní prohlídce nezletilého. Další podmínkou je souhlas nezletilého cizince nebo jeho opatrovníka, nezletilého je nutné předem informovat v jazyce, kterému rozumí, o možných zdravotních důsledcích a rovněž o důsledcích odmítnutí vyšetření. **Pokud nezletilý cizinec bez doprovodu vyšetření**

odmítne, bude se na něj pohlížet jako na zletilého žadatele o udělení mezinárodní ochrany. V případě ukončené „adultní“ osifikace nelze určit přesný věk vyšetřované osoby a toto vyšetření není z hlediska stanovení věku přínosné. Výsledky vyšetření jsou tedy často sporné, **v hraničních případech by měla platit presumpce ve prospěch žadatele.**

Pro vyloučení možnosti infekčních onemocnění před umístěním nezletilých do sítě sociálních či školských zařízení (tzv. bezinfekčnost) je vhodné v odůvodněných případech provést RTG plic, laboratorní vyšetření krve (krevní obraz, glykémie, jaterní testy, urea, kreatinin, HBsAg, HCV, HIV, BWR), stolice a moče, u podezření na i. v. narkomani rovněž vyšetření přítomnosti narkotik. Nejdéle se čeká na výsledky kultivace, cca 3-5 dnů. Výsledky serologických vyšetření jsou známy do 3-7 dnů, s tím, že záleží na tom, jak často příslušná laboratoř vyšetřuje patřičnou sadou antigenů.

Důvody udělení azylu a doplňkové ochrany

Azyl se nezletilému cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec

- a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
- b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Jestliže v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany z výše uvedených důvodů, lze v případě hodném zvláštního zřetele udělit nezletilému cizinci **azyl z humanitárního důvodu.**

Rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl, se v případě hodném zvláštního zřetele udělí **azyl za účelem sloučení rodiny**, i když v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany.

Doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy (uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání, vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky) a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.

Na vydání rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany má Ministerstvo vnitra 90 dnů

od zahájení řízení, nelze-li však věc v této lhůtě rozhodnout, může Ministerstvo vnitra lhůtu přiměřeně prodloužit. Rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany nabývá právní moci doručením účastníku řízení. Přezkum rozhodnutí je možný **podáním žaloby ke správnímu soudu ve lhůtě 15 dnů od doručení rozhodnutí**. Příslušný k řízení je krajský soud dle místa, kde je žadatel hlášen k pobytu. Proti rozhodnutí krajského soudu je možné podat **kasační stížnost** (do 14 dnů ode dne doručení rozhodnutí krajského soudu). Jak žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, tak kasační stížnost, mají **odkladný účinek** rozhodnutí.

Opatrovník pro řízení o mezinárodní ochraně

- je ustanovován usnesením Ministerstvem vnitra, odborem azylové a migrační politiky pouze na přechodnou dobu
- důvodem pro ustanovení tohoto opatrovníka je skutečnost, že dle zákona o azylu se za způsobilého k právním úkonům považuje cizinec ode dne, kdy dosáhl věku 18 let; nemůže-li jednat samostatně, je mu ustanoven opatrovník; povinnost ustanovit nezletilému pro řízení opatrovníka je zakotvena též v § 32 odst. 2 a) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád
- význam opatrovníka spočívá především v zastupování nezletilého při zahájení řízení o mezinárodní ochraně a při prvních procesních úkonech (zejména pohovor)
- úkoly opatrovníka pro řízení jsou zejména: přečíst si protokol, zkontrolovat, zda odpovědi nezletilého byly zaznamenány správně, sledovat, zda si dítě rozumí s tlumočnickem, obstarávání informací ze země původu, resp. navrhování dalších dokumentů do spisu, sledování lhůt, zprostředkování právního zastoupení, pokud se opatrovník domnívá, že je zapotřebí apod.
- opatrovník pro řízení je ustanoven do doby, než soud ustanoví tzv. pobytový opatrovník

Opatrovník pro pobyt

- nezletilému cizinci bez doprovodu - žadateli o mezinárodní ochranu - je soudem ustanoven opatrovník (tzv. pobytový opatrovník), nejčastěji OSPOD dle místa, kde je nezletilý hlášen k pobytu, může to být však i např. osoba příbuzná či blízká (§ 89 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu)
- opatrovník je ustanovován soudem a to předběžným opatřením na podnět Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR
- opatrovnictví není časově vázáno na probíhající správní řízení (o mezinárodní ochraně, vyhoštění nebo zajištění – k tomu viz dále); účelem je zabezpečení ochrany práv a právem chráněných zájmů nezletilého cizince bez doprovodu, který je žadatelem o mezinárodní ochranu a na území ČR se tedy nachází bez přítomnosti svého zákonného zástupce, popř. osoby odpovědné za jeho výchovu
- činnosti spojené s výkonem opatrovnictví v rámci řízení o mezinárodní ochraně zahrnují celkovou ochranu zájmů nezletilého žadatele v rámci probíhajícího správního řízení, účast při všech právních úkonech vedených s nezletilým cizincem bez doprovodu v rámci tohoto řízení, včetně přítomnosti při konání pohovorů, osobního předávání rozhodnutí a případné pomoci při podávání opravných

prostředků

B.) Ostatní nezletilí cizinci bez doprovodu

Pokud nezletilý cizinec **nepožádá o mezinárodní ochranu**, OSPOD po přijetí nezbytných opatření k ochraně nezletilého podá **návrh na vydání předběžného opatření** podle § 76a, popř. 76 odst. 1 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Pokud existuje vhodná zletilá fyzická osoba dítěti příbuzná nebo blízká, do jejíž péče by mohl být nezletilý cizinec předán, označí OSPOD v návrhu tuto osobu. Pokud taková osoba neexistuje, je možné nezletilého cizince svěřit do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen ZDVOP), školského či zdravotnického ústavního zařízení. Je na posouzení OSPOD, které zařízení bude v konkrétním případě vhodnější, zejména s ohledem na věk dítěte a jeho potřeby, jazykovou bariéru či vazby v sourozenecké skupině apod.

Podle § 42 odst. 7 zákona č. 359/1999Sb., o sociálně-právní ochraně dětí se ve ZDVOP poskytuje ochrana a pomoc dítěti v případech uvedených též v § 37 odst. 1 tohoto zákona (resp. § 2 odst. 3, tedy i nezletilým cizincům), a to po dobu, než rozhodne soud o návrhu OSPOD na nařízení předběžného opatření. ZDVOP je tedy povinen poskytnout ochranu i dětem-cizincům, které pobývají bez doprovodu na území ČR. Je na posouzení OSPOD, jaké opatření na ochranu dítěte přijme. Ve všech případech je třeba postupovat přísně individuálně, vždy s ohledem na nejlepší zájem dítěte.

Ověření věku, lékařská vyšetření: viz str. 2 a 3 stejně jako u žadatelů o mezinárodní ochranu s tím rozdílem, že **je třeba vyčkat, až do vydání předběžného opatření soudu** o svěřeni nezletilého do péče určitého zařízení či osoby (oprávnění k pobytu). Teprve **od té doby jsou nezletilí cizinci v režimu zdravotního pojištění**. Neodkladné úkony je samozřejmě třeba provést ihned, i když nezletilý dosud není v režimu zdravotního pojištění.

Vydáním předběžného opatření, případně právní mocí rozhodnutí o umístění nezletilého cizince do náhradní péče v ČR, vzniká nezletilému cizinci **oprávnění k pobytu na území ČR**. Zaniká nejpozději v 18 letech, do 60 dnů po 18. narozeninách lze však žádat o trvalý pobyt z humanitárních důvodů.

OSPOD ve spolupráci s UMPOD a příslušným zastupitelským úřadem získává informace o příbuzných dítěte. Pokud by nebylo možné či vhodné vzhledem k nejlepšímu zájmu nezletilého jej repatriovat do země odkud pochází, bude třeba řešit situaci nezletilého na území ČR z dlouhodobého hlediska (pěstounská péče, ústavní výchova atd.).

C.) Děti - cizinci žijící v rámci komunity

Orgány sociálně-právní ochrany dětí se též mohou setkat s dětmi-cizinci, které již **delší dobu na území ČR žijí**, jsou již integrovány v rámci komunity a mají sociální vazby v rámci prostředí. Pokud je třeba takové děti odejmout z péče rodičů či jiných příbuzných, případně umístěním v ústavním zařízení řešit akutní situaci vzniklou v rodině, je třeba **postupovat stejně jako u českých občanů**. Tedy hledat pěstounskou rodinu či vhodné zařízení v běžné síti, co nejbližší rodině dítěte. U dětí-cizinců, které již delší dobu na území ČR žijí, není většinou jazyková bariéra ani jiný důvod, proč by musely být umístěny v zařízení pro děti-cizince dle vyhlášky Ministerstva školství č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních. Toto platí i pro děti-cizince, které na území ČR delší dobu nežijí, avšak jde o děti z kulturně blízkých oblastí (Slovensko, Polsko, Ukrajina atd.).

3. ZAJIŠTĚNÍ, VYHOŠTĚNÍ, REPATRIACE

Zajištění

- Policie ČR může zajistit **cizince staršího 15 let**, pokud bylo zahájeno správní řízení o jeho **vyhoštění** nebo již takové rozhodnutí nabylo právní moci a pokud zároveň existuje nebezpečí, že by mohl ohrozit bezpečnost státu, závažným způsobem narušit veřejný pořádek, mařit či ztěžovat vyhoštění (§ 123 a násl. zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR)
- u osob mladších 18 let může zajištění trvat **maximálně 90 dnů**
- proti zajištění lze do 30 dnů podat žalobu ke krajskému soudu dle místa pobytu cizince (přezkum důvodů zajištění – zákonnosti zajištění - v rámci správního soudnictví)
- řízení o propuštění cizince ze zajištění probíhá podle § 200o a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, příslušný je soud dle místa, kde se nachází zařízení pro zajištění cizinců
- na soud se může obrátit cizinec, resp. jeho opatrovník, pokud pominuly důvody zajištění (soud rozhoduje o otázce, zda může zajištění trvat); proti rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné
- umístění zajištěného dítěte v zařízení pro zajištění cizinců, tzv. detence, je pro děti naprosto nevhodná, odpovídá věznicí s mírnějším režimem
- nezletilému cizinci je policií ustanoven **opatrovník pro zajištění** podle § 124 odst. 4 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců: „*Je-li rozhodováno o zajištění nezletilého cizince bez doprovodu (§ 180c), ustanoví mu policie neprodleně opatrovníka. Policie o ustanovení opatrovníka nezletilého cizince bez doprovodu vyrozumí a poučí jej o úkolech opatrovníka*“.

Vyhoštění

- jde o **ukončení pobytu cizince na území ČR ze zákonem stanovených důvodů**,
- je stanovena určitá doba pro vycestování (7-60 dnů)
- proti rozhodnutí o vyhoštění se lze do 15 dnů od jeho oznámení odvolat, odvolání má odkladný účinek
- žalobu proti rozhodnutí o vyhoštění musí být podána do 10 dnů od doručení rozhodnutí správního orgánu v posledním stupni; žaloba má odkladný účinek
- vyhoštění není možné, pokud cizinec požádal o mezinárodní ochranu (dokud není řízení definitivně skončeno)

- **opatrovnictví pro správní vyhoštění** - § 119 odst. 8 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců: *„Jde-li o nezletilého cizince bez doprovodu (§ 180c), ustanoví mu neprodleně policie pro řízení o správním vyhoštění opatrovníka. Policie o ustanovení opatrovníka nezletilého cizince bez doprovodu vyrozumí a poučí jej o úkolech opatrovníka“*
- správní vyhoštění brání dítěti získat legální pobyt v ČR, proto je velmi důležité odvolání podat (viz výše)

Repatriace

- v některých případech může dojít k repatriaci nezletilého cizince (jde např. o dítě, které uteklo od vlastní či náhradní rodiny nebo z ústavního zařízení)
- spolupráce s UMPOD a zastupitelským úřadem země, ze které dítě pochází
- dítě převezme odpovědná osoba – zákonný zástupce či jiná osoba, které bylo dítě svěřeno do výchovy, případně zaměstnanec ústavního zařízení
- pokud existuje rozhodnutí cizího státu o výchově nezletilého, za splnění stanovených podmínek stát přízná zahraničnímu rozhodnutí právní účinky na svém území (uznání a výkon cizozemského rozhodnutí)
- Nařízení Rady Evropské unie č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (Brusel II bis) - rozhodnutí vydané v jednom členském státě EU se v jiných členských státech uznává automaticky a nevede se o něm žádné zvláštní řízení (rozhodnutí se věcně nepřezkoumává), nicméně, strana, která má na tom zájem, může požádat o rozhodnutí, že rozsudek má být nebo nemá být uznán
- tuto problematiku dále upravuje Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí (č. 66/2000 Sb.m.s.), dvoustranné mezinárodní smlouvy mezi ČR a jednotlivými státy, zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (od 1. 1. 2014 zákon č. 91/2012 Sb.)

Shrnutí: doporučené zásady

- uvádí-li cizinec, že je mladší 18 let a není prokázán opak, je třeba jej za takového považovat a postupovat dle zákona č.359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- úzká součinnost s Policií ČR (cizineckou policií), která by měla provést nezbytné úkony k zjištění či ověření totožnosti zajištěné osoby, popřípadě zjištění zletilosti či nezletilosti osoby a (ne)přítomnost zákonného zástupce na území ČR; PČR tedy může poskytnout řadu relevantních informací pro řešení situace nezletilého cizince bez doprovodu
- pokud nejde o žadatele o mezinárodní ochranu, je třeba v co nejkratší lhůtě kontaktovat soud, resp. opatrovnické odd., podat návrh na nařízení předběžného opatření dle § 76a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu; soud by měl rozhodnout bezodkladně v zájmu nezletilého dítěte
- lékařské úkony (bezinfekčnost, ověření zletilosti osoby) se provádí až po vydání soudního usnesení o umístění dítěte do náhradní péče - v případě, že cizinec nepožádá o mezinárodně právní ochranu, vyjma neodkladných lékařských úkonů
- v případě návrhu na zahájení správního řízení o vyhoštění či jiných úkonů je třeba ustanovit nezletilému opatrovníka; může to být vhodná fyzická osoba, OSPOD, zaměstnanec neziskové organizace zaměřující se na danou problematiku (např. Organizace pro pomoc uprchlíkům - OPU, Sdružení občanů zabývajících se emigranty – SOZE atd.)

4. NEJČASTĚJŠÍ AKTUÁLNÍ PROBLÉMY Z PRAXE

- **Nezletilého cizince bez doprovodu se nedaří umístit do vhodného zařízení**

V praxi se vyskytly problémy týkající se umístění do vhodného zařízení pro nezletilé cizince bez doprovodu. Kapacita zařízení v okolí může být plná nebo zařízení odmítají přijmout tyto nezletilé bez provedení základních lékařských vyšetření. Na výsledky lékařských vyšetření se čeká přibližně cca 3-5 dní, v závislosti na daném zdravotnickém zařízení. Vždy je třeba určit nejvhodnější zařízení v daném konkrétním případě. Jedná se o zařízení vyžadující okamžitou pomoc nebo zařízení v běžné síti školských či zdravotnických zařízení. Do návrhu na předběžné opatření je třeba uvést písemně konkrétní zařízení, které bude z hlediska nejlepšího zájmu dítěte nejvhodnější a řádně v návrhu odůvodnit. Na základě tohoto návrhu soud rozhodne o umístění. Při jednání se zařízeními a soudy je třeba komunikovat písemně, nespoléhat se na telefonická sdělení.

- **Věk nezletilého cizince je na hranici zletilosti nebo je obtížné zjistit věk**

Problematika ověřování věku u osob, které jsou na hranici zletilosti, byla již zmiňována v předchozím textu. Obecně lze shrnout, že při práci s nezletilými cizinci bez doprovodu se mohou objevit osoby, u nichž budou pochybnosti, o uváděném věku a nebude možné ani ověřit jejich totožnost (osoby budou bez dokladů), ani jejich věk. Jak bylo výše zmíněno, prováděná vyšetření neumožňují určit přesný věk osoby a v takovýchto

případech platí presumpce ve prospěch těchto osob a je nutné na tyto osoby pohlížet jako na nezletilé. V těchto případech je nutné hledat vhodné zařízení pro umístění, eventuálně vhodné umístění v rámci dostupných zařízení (např. zařízení pro děti cizince). Problematika je řešena s Ministerstvem vnitra.

- **Spolupráce se soudem je obtížná, soud se zdráhá vydat předběžné opatření**

V některých případech se objevila problematika různé rozhodovací praxe u jednotlivých soudů. Soud by v případě, že je podán návrh na předběžné opatření, měl rozhodnout bezodkladně, nejpozději však do 24 hodin, a to v zájmu nezletilého dítěte. Do návrhu na předběžné opatření je třeba písemně uvést konkrétní zařízení, které bude z hlediska nejlepšího zájmu dítěte nejvhodnější. Soud jako nezávislý orgán bude posuzovat umístění nezletilého na základě podaného písemného návrhu.

- **Problematika provedení lékařských úkonů a ověření věku**

V praxi se vyskytla problematika úhrady plateb za lékařské úkony. V případech, kdy nezletilý cizinec bez doprovodu není žadatelem o mezinárodní ochranu, je třeba s lékařskými úkony (pokud nejde o neodkladnou lékařskou péči nebo děti s akutním infekčním onemocněním, popř. děti, u nichž je podezření na infekční onemocnění, které dle vyhlášky č. 195/2005 Sb., podléhá izolaci) a taktéž s ověřením věku, vyčkat do vydání rozhodnutí o předběžném opatření, kdy je nezletilý cizinec již v režimu pojištění. Ověření věku spadá do kompetence Ministerstva vnitra.

- **Opatrovnictví pro správní vyhoštění**

Nezletilí, kteří přicházejí do ČR, často neznají přesné datum narození (např. typicky nezletilí z Afghánistánu znají pouze rok narození). Cizinecká policie jim může určit datum narození 01.01 uváděného roku (tedy pro nezletilé co nejméně výhodné datum). Opatrovník by měl zajistit, aby cizinecká policie jednala v nejlepším zájmu dítěte a určila pro dítě výhodnější datum – např. Ministerstvo vnitra v těchto případech určuje datum 31.12.

Tato problematika je řešena mezirezortně s MV, MŠMT, MZ a MSpr.

PŘÍLOHY:

1. KONTAKTY NA SPOLUPRACUJÍCÍ ORGANIZACE

** nestátní subjekty*

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)

Kovářská 4
190 00 Praha 9
e-mail: opu@opu.cz
www.opu.cz

Poradna pro uprchlíky

Senovážná 2
110 00 Praha 1
tel.: 224 224 379
e-mail: poradna@refug.cz
www.uprchlici.cz

Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)

Dukelských hrdinů 692/35
170 00 Praha 7
e-mail: prague@iom.int
www.iom.cz

Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE)

Pobočka Brno, Olomouc, Zlín
e-mail: soze@soze.cz
www.soze.cz

UNHCR

Nám. Kinských 6
150 00 Praha 5
www.unhcr.cz

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva

Ječná 7
120 00 Praha 2 – Nové Město
e-mail: poradna@poradna-prava.cz
www.poradna-prava.cz

Poradna pro integraci

Senovážná 2
110 01 Praha 1
www.p-p-i.cz

Centrum pro integraci cizinců

Kubelíkova 55
130 00 Praha 3
e-mail: info@cicpraha.org
www.cicpraha.org

* *státní subjekty*

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Josefská 15
602 00 Brno
e-mail: info@umpod.cz
www.umpod.cz

Ministerstvo spravedlnosti ČR

Vyšehradská 16
128 00 Praha 2
www.justice.cz (odkaz na MS ČR, mezinárodní vztahy – odkaz na mnohostranné a dvoustranné vztahy, tzn. seznam smluv mezi ČR a ostatními zeměmi)

Ministerstvo vnitra ČR

Odbor azylové a migrační politiky
P.O.Box 21/OAM
170 34 Praha 7
e-mail: opuar@mvcv.cz

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Loretánské nám. 5
118 00 Praha 1
www.mzv.cz (kontaktní údaje na zastupitelské úřady)

2. VZORY NÁVRHU NA PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ

VZOR 1

Okresnímu soudu v

**Návrh na nařízení předběžného opatření soudu
podle § 76a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění
pozdějších předpisů**

Věc:

Péče o nezl....., nar.

Jména a příjmení dětí

bytem

Navrhovatel:

Rodiče nezletilých:

Matka, nar.

jméno a příjmení

bytem

Otec:, nar.

jméno a příjmení

bytem

Jiné osoby odpovědné za výchovu:

....., nar.

jméno a příjmení

bytem

I.

Odůvodnění: nezletilý cizinec bez doprovodu

Dne se do přijímacího střediska ZASTÁVKA dostavil/a bez účasti dalších osob nezl.....nar....., státní příslušnost.....Jedná se o nezletilé dítě- cizince bez doprovodu dospělé osoby. Nezletilý/á při rozhovoru se sociální pracovnící, za tlumočení oficiálního tlumočnicka z jazyka.....vedl/a, že do České Republiky přicestoval/a letecky. Z.....přiletěl/a s neznámým mužem, který mu/jí přislíbil pracovat v Evropě. Během letu se nezletilý/á dozvěděl/a, že bude pracovat jako prostitut/ka, proto se rozhodl/a v Praze při transferu na jiný spoj utéci. Jak dále sdělil/a, uvedený muž měl hradit všechny náklady na cestu. Nezletilý/á u sebe neměl/a žádné cestovní doklady. Sdělil/a, že na letišti mu/jí pomohli cizí lidé, kteří poskytli malé finanční prostředky a koupili lístek do pobytového střediska ZASTÁVKA. Zde nezletilý/á vyslovil/a úmysl požádat o udělení mezinárodní ochrany. Z tohoto důvodu není možné kontaktovat příslušné velvyslanectví.

Z dalších informací, které nezletilý/á sdělil/a, vyplynulo, že oba rodiče nezletilého/é zemřeli a žádné sourozence nemá. Nezletilý/á projevil/a zájem zůstat v České republice, zajímal/a se o možnost navštěvovat školské zařízení.

II.

Důkazy:

Oznámení o pobytu nezletilého/é bez doprovodu, Přijímací středisko Zastávka.....

Protokol z jednání ze dne.....

Kopie písemného sdělení.....

S ohledem na výše uvedené důvody navrhuje vydání tohoto

U S N E S E N Í

Okresní soud v.....nařizuje podle § 76a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, předběžné opatření, kterým se nezl....., nar., státní příslušnost.....svěřuje do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (*název zařízení*), se sídlem

Současně žádáme o zajištění převozu nezletilého/nezletilé a přidělení soudního vykonavatele.

.....
vedoucí odboru sociálního

VZOR 2

Okresnímu soudu v

**Návrh na nařízení předběžného opatření soudu
podle § 76a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění
pozdějších předpisů**

Věc:

Péče o nezl....., nar.
Jména a příjmení dětí
bytem

Navrhovatel:

Rodiče nezletilých:

Matka , nar.
jméno a příjmení
bytem

Otec: , nar.
jméno a příjmení
bytem

Jiné osoby odpovědné za výchovu:

..... , nar.
jméno a příjmení
bytem

I.

Odůvodnění: nezletilý cizinec bez doprovodu

Dnebyl/a nezl...(JMÉNO).....zadržen/a hlídkou Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje, Odboru cizinecké policie, Oddělení.....,adresa.....

K prokázání totožnosti nepředložil/a žádný cestovní doklad a svoji totožnost nebyl/a schopna prokázat ani po poskytnutí přiměřené součinnosti.

Nezl. uvádí, že se jmenuje....., nar.....státní příslušnost.....

Nezl. se na území ČR nachází bez doprovodu rodičů či jiných osob odpovědných za výchovu, z toho důvodu navrhuje umístění nezletilého/nezletilou do zařízení v síti školských zařízení.

II.

Vzhledem k tomu, že se nezletilý/á ocitl bez jakékoliv péče, jeho/její život a příznivý vývoj je vážně ohrožen.

Důkazy:

Kopie zprávy PČR ze dne.....

Protokol z jednání ze dne.....

Kopie písemného sdělení.....

S ohledem na výše uvedené důvody navrhuje vydání tohoto

U S N E S E N Í

Okresní soud v..... nařizuje podle § 76a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, předběžné opatření, kterým se nezl....., nar., státní příslušnost.....svěřuje do péče Diagnostického ústavu / Dětského domova (*název zařízení*), se sídlem

Současně žádáme o zajištění převozu nezletilého/nezletilé a přidělení soudního vykonavatele.

.....
vedoucí odboru sociálního

3. PŘEHLED HLAVNÍCH DVOUSTRANNÝCH SMLUV O MEZINÁRODNÍ PRÁVNÍ POMOCI V OBLASTI TRESTNÍ A CIVILNÍ, SOUVISEJÍCÍ DOKUMENTY

Afghánistán

Smlouva mezi ČSSR a Afghánskou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních (vyhláška č. 44/1983 Sb.)

Albánie

Smlouva mezi ČSSR a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 97/1960 Sb.)

Alžírsko

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou a lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 17/1984 Sb.)

Bělorusko

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 95/1983 Sb.)

Bosna a Hercegovina

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 207/1964 Sb.)

Bulharsko

Smlouva mezi ČSSR a BLR o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 3/1978 Sb.)

Černá Hora

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 207/1964 Sb.)

Gruzie

Smlouva mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 95/1983 Sb.)

Chorvatsko

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 207/1964 Sb.)

Korejská lidově demokratická republika

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 93/1989 Sb.)

Kyrgyzstán

Smlouva mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 95/1983 Sb.)

Kosovo

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní

republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 207/1964 Sb.)

Kuba

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 80/1981 Sb.)

Makedonie

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 207/1964 Sb.)

Moldávie

Smlouva mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 95/1983 Sb.)

Mongolsko

Smlouva mezi ČSSR a Mongolskem o poskytování právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech (vyhláška č. 106/1978 Sb.)

Rumunsko

Smlouva o právní pomoci ve věcech občanských (vyhláška č. 1/1996 Sb.)

Rusko

Smlouva mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 95/1983 Sb.)

Slovensko

Smlouva mezi ČR a SR o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech (vyhláška č. 209/1993 Sb.)

Srbsko

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 207/1964 Sb.)

Ukrajina

Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech (č. 123/2002 Sb. m. s.) ve znění Protokolu mezi Českou republikou a Ukrajinou, kterým se mění Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech (č. 77/2008 Sb. m. s.)

Uzbekistán

Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech (č. 133/2003 Sb. m. s.)

Vietnam

Smlouva o právní pomoci ve věcech občanských a trestních (vyhláška č. 98/1984 Sb.)

4. PŘEHLED HLAVNÍCH MNOHOSTRANNÝCH SMLUV UPRAVUJÍCÍCH PRAVOMOC, ROZHODNÉ PRÁVO A UZNÁVÁNÍ A VÝKON ROZHODNUTÍ V RODINNÝCH VĚCECH

- Úmluva o vymáhání výživného v cizině (vyhláška č. 33/1959 Sb.)
- Úmluva o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem (vyhláška č. 14/1974 Sb.)
- Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti (vyhláška č. 132/1976 Sb.)
- Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnovení výchovy dětí (sdělení č. 66/2000 Sb.m.s.)
- Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (sdělení č. 141/2001 Sb.m.s.)

5. PRÁVNÍ PŘEDPISY EVROPSKÉ UNIE UPRAVUJÍCÍ PRAVOMOC, ROZHODNÉ PRÁVO A UZNÁVÁNÍ A VÝKON ROZHODNUTÍ V RODINNÝCH VĚCECH

- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000
- Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností

V Praze dne 3. 7. 2012

PhDr. Miloslav Macela, v.r.
ředitel odboru rodiny a ochrany práv dětí